

Participatiewerkgroep

Duurzaamheid

Bespreking van duurzaamheidskaders, drie ruimtelijke scenario's en perspectief omwonenden

Datum bijeenkomst	8 september 2026 van circa 19:15 tot 20:30 uur
Locatie	Verzorgingstehuis HWW Houtwijk
Onderwerp	Duurzaamheid, klimaatadaptatie, energie, circulariteit en ruimtelijke scenario's
Status	Concept zakelijk verslag op basis van transcriptie
Brondocument	Audiobestand werkgroep Duurzaamheid.docx

Doel: feitelijke vastlegging van de toelichting, reacties, aandachtspunten en vervolgspraken.

Leeswijzer en status

Dit verslag is opgesteld op basis van een automatische transcriptie van een audio-opname. Kennelijke transcriptiefouten zijn waar de context dit toeliet taalkundig gecorrigeerd. Het verslag onderscheidt de gepresenteerde uitgangspunten, reacties van deelnemers en concrete vervolgspraken. Het is geen woordelijk verslag en bevat geen besluitvorming die tijdens de bijeenkomst niet expliciet is uitgesproken.

1. Doel en opzet van de bijeenkomst

De bijeenkomst had als doel de deelnemers mee te nemen in de gemeentelijke duurzaamheidskaders, de duurzaamheidsaspecten van drie ruimtelijke scenario's te bespreken en vanuit het perspectief van bewoners kansen, risico's en aandachtspunten op te halen. De bespreking richtte zich op natuur en klimaat, gezondheid en milieu, energietransitie, circulariteit en de samenhang met mobiliteit, stedenbouw en sociale veiligheid.

1.1 Aanwezigheid en vertegenwoordiging

In de opname stellen zich herkenbaar voor:

- Anoniem, namens Stebru, initiatiefnemer en ontwikkelaar
- Anoniem, namens Stebru, ontwikkelaar
- Anoniem, namens Stebru, duurzaamheidsadviseur
- Anoniem, namens gemeente Den Haag, gebiedsregisseur Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO)
- Anoniem, namens gemeente Den Haag, duurzaamheidsadviseur Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO)
- Anoniem, namens bewonersvereniging Vvb 't Kleine Hout en omwonende uit de Architectenbuurt
- Anoniem, namens bewonersvereniging Vvb 't Kleine Hout en omwonende uit de Architectenbuurt

Dit verslag is opgesteld met inachtneming van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Persoonsgegevens zijn uitsluitend opgenomen voor zover noodzakelijk voor het doel van het verslag. Namen, adressen en andere direct herleidbare gegevens van deelnemers zijn geanonimiseerd of weggelaten.

2. Kaders en participatieruimte

Aan het begin is toegelicht dat de bouwvelop door de gemeente wordt opgesteld en dat beleidsmatige randvoorwaarden voortkomen uit gemeentelijk beleid. De werkgroep kan binnen deze kaders kansen, beperkingen en risico's voor

duurzaamheid benoemen. De uitkomsten worden betrokken bij de afweging tussen de scenario's en bij de verdere uitwerking van de bouwenvelop.

- Vaste of richtinggevend kaders: wet- en regelgeving, gemeentelijk duurzaamheidsbeleid, bouwenvelop, programma, parkeernormen en vergunningseisen.
- Participatieruimte: prioriteiten en aandachtspunten voor groen, water, hitte, biodiversiteit, gezondheid, energie, circulariteit en inrichting van de openbare ruimte.
- Beoogd resultaat: een schriftelijk advies met uitgangspunten, risico's, aandachtspunten en een voorkeur voor het scenario dat vanuit duurzaamheid het meest kansrijk wordt geacht.

3. Gemeentelijk duurzaamheidskader

De gemeente lichtte toe dat nieuwe projecten aan de voorkant worden beoordeeld op vijf samenhangende thema's: natuurinclusiviteit en klimaatadaptatie, gezondheid en milieu, duurzame mobiliteit, energietransitie en circulariteit. Via een openbare gemeentelijke website zijn per thema randvoorwaarden, wensen, beleidsbronnen en contactmogelijkheden beschikbaar.

Voor natuur en klimaat wordt een puntensysteem gebruikt. Op basis van onder meer gebouwhoogte, footprint, gevels, aantal woningen en ligging ten opzichte van groen wordt bepaald welke maatregelen en punten nodig zijn. Genoemde maatregelen zijn groene gevels, waterretentie op daken en toevoeging van groen. De drie scenario's voldoen volgens de gepresenteerde doorrekening aan de eisen. Voor natuur, biodiversiteit, wateroverlast en droogte zijn overwegend zilveren scores genoemd; voor hittestress is een hogere score genoemd.

3.1 Ambitieroos

De projectspecifieke Haagse ambitieroos is door het gemeentelijke projectteam opgesteld tijdens parallel-plansessies. De systematiek onderscheidt wettelijke minimeisen, gemeentelijk beleidsniveau en projectspecifieke ambities. Voor deze locatie ligt het zwaartepunt bij ecologie en klimaatadaptatie, met daarnaast aandacht voor circulariteit, energie en mobiliteit. Deelnemers constateerden dat niet op ieder onderdeel maximaal kan worden gescoord en dat expliciete keuzes nodig zijn.

4. Stedenbouwkundige uitgangspunten en programma

Voorafgaand aan de duurzaamheidsbespreking zijn de drie ruimtelijke scenario's toegelicht. Het oorspronkelijke maximum van 600 woningen is naar beneden bijgesteld. In de besproken varianten zijn aantallen van 461 woningen voor het model met losse volumes, 448 woningen voor het haakmodel en 456 woningen voor het hovenmodel genoemd. De scenario's verschillen in hoogteopbouw, aandeel volle grond, windklimaat, bezonning, geveloppervlak, energieverlies en mogelijkheden voor groen.

Bij de positionering van bouwvolumes spelen onder meer planschade, daglicht, bezonning, wind en geluid een rol. De getoonde massa's zijn studies en nog geen definitief architectonisch ontwerp. Verdere optimalisatie van hoogten, setbacks, passages en oriëntatie blijft mogelijk, binnen de programmatische en gemeentelijke kaders.

5. Gepresenteerde scenario's

Scenario	Ruimtelijk principe	Genoemde kwaliteit	Genoemd aandachtspunt
Losse volumes in het groen	Vrijstaande bouwvolumes met open ruimte tussen de gebouwen.	Meer openheid, daglicht en mogelijkheden voor natuurlijke ventilatie.	Ongunstig windklimaat op maaiveld; verkeersgeluid kan tussen de volumes doordringen; relatief veel geveloppervlak en thermisch verlies.
Haakmodel / Stadsrand	Bebouwing langs Houtwijklaan en Escamplaan met een beschut groen binnengebied.	Grootste aandeel volle grond, geclusterd groen, rustiger binnengebied en relatief beheersbare windproblematiek.	Hoogteaccenten blijven een zorgpunt; compactheid geeft minder daglicht op enkele plekken en vraagt uitwerking van daken en plinten.

Scenario	Ruimtelijk principe	Genoemde kwaliteit	Genoemd aandachtspunt
Hovenmodel / Groene hoven	Compacte blokken met binnenhoven en een lager hoogste accent.	Schaduwwerking op de omliggende buurt is relatief beperkt; compactere bouw kan energetische voordelen hebben.	Windval en verblijfsklimaat in de hoven zijn ongunstig; minder volle grond doordat hoven grotendeels op daken van parkeervoorzieningen liggen.

6. Besproken duurzaamheidsthema's

6.1 Volle grond, bomen en groenstructuur

Volle grond is benoemd als een kernkwaliteit voor vegetatie, boomgroei, waterinfiltratie en klimaatadaptatie. Het haakmodel heeft volgens de toelichting het grootste aandeel volle grond. Bij de andere modellen nemen parkeerdekken en daktuinen een groter deel van het terrein in. De voorkeur is om bestaande bomen waar mogelijk te behouden. Wanneer verplaatsing nodig is, moeten bomen worden voorbereid en bij voorkeur binnen de locatie terugkomen of een andere geschikte bestemming krijgen.

De eerder besproken groene verbinding tussen het park, het plangebied en de overzijde blijft als ambitie aanwezig. Daarbij is verduidelijkt dat deze verbinding op dit moment vooral visueel en ecologisch is; een directe voetgangersoversteek over de Escamplaan is nog niet uitgewerkt.

6.2 Groene en waterbergende daken

De ambitie omvat circa 40% biodiverse daken en maximale benutting van gevels. Op hoge daken, met name boven circa 30 meter, is de ecologische betekenis van groene daken beperkter. Lagere daken bieden meer kansen voor biodiverse beplanting en gelaagde natuur. Hoge daken kunnen worden benut voor waterretentie, energieopwekking of gebouwinstallaties. De uiteindelijke verdeling moet in de verdere planuitwerking worden bepaald.

6.3 Hittestress, wateroverlast en drinkwater

De locatie kent volgens de toelichting een aanzienlijke opgave voor hittestress binnen de huidige situatie. Genoemde maatregelen zijn vergroening, voldoende volle grond, waterretentie en klimaatadaptieve inrichting. Vanuit de bewoners is daarnaast gevraagd om drinkwaterbesparing en hergebruik van water nadrukkelijk te onderzoeken. Hergebruik van vuil of grijs water voor bijvoorbeeld toiletspoeling is als technisch complex benoemd, maar de werkgroep vindt de bredere wateropgave relevant voor het advies.

6.4 Gezondheid, milieu en sociale veiligheid

Binnen gezondheid en milieu zijn geluid, licht, buitenruimte en emissies genoemd. Wind en geluid hangen samen met de opstelling van de gebouwen. Een gesloten rand kan een rustiger binnengebied opleveren, terwijl losse volumes meer wind en geluid kunnen doorlaten. Bij de inrichting van het openbare groen is ook aandacht gevraagd voor sociale veiligheid, zichtlijnen, toezicht en mogelijke hangplekken. Openbaar beheer door de gemeente kan handhaving en onderhoud ondersteunen.

6.5 Energietransitie en netcongestie

Netcongestie is als belangrijk risico benoemd. De toekomstige warmte- en koelvraag en de gekozen installatietechniek bepalen voor een groot deel de elektriciteitsvraag en eventuele piekbelasting. Daarom moet al in de stedenbouwkundige en architectonische uitwerking worden gestuurd op beperking van warmte- en koelbehoefte, onder meer via compactheid, geveloppervlak, dakoppervlak en oriëntatie.

Voor de warmtevoorziening worden een aansluiting op het warmtenet en een collectief WKO-systeem onderzocht. Een WKO biedt het voordeel dat zowel warmte als koude kan worden geleverd. Er is nog geen definitieve keuze gemaakt en ook een eventuele aansluitverplichting op het warmtenet is niet bevestigd.

Daarnaast wordt onderzocht of een wijktransformator of verdeelstation in het project kan worden geïntegreerd. Dit kan capaciteit voor de ontwikkeling bieden en mogelijk ook de omgeving ondersteunen, maar overleg met de netbeheerder en

onderzoek naar ruimtelijke en gezondheidkundige gevolgen zijn noodzakelijk. Ook energieopslag, waaronder batterijoplossingen, wordt breed verkend zonder dat al een techniek is gekozen.

6.6 Circulariteit

Bij circulariteit zijn hergebruik van materialen uit de bestaande bebouwing, houtbouw, modulair bouwen en losmaakbaarheid genoemd. Tegelijk is aangegeven dat volledige houtbouw mogelijk niet de hoogste prioriteit heeft wanneer klimaatadaptatie op deze locatie urgenter is. De mogelijkheden worden nader onderzocht, maar er is geen keuze gemaakt voor één materiaal- of bouwconcept.

7. Reacties en aandachtspunten van deelnemers

De reacties tijdens de bijeenkomst waren eerste reacties. De vertegenwoordigers van de bewonersvereniging gaven aan hun definitieve standpunt eerst met de achterban te willen bespreken.

Voorkeur voor het haakmodel: Een bewoner gaf als persoonlijke eerste voorkeur het haakmodel aan, omdat het groen daarin het meest geclusterd is en de grootste groene ruimte ontstaat. Deze voorkeur was nog niet namens de bewonersvereniging vastgesteld.

Hoogte en massa: De bouwhoogten worden nog steeds als ingrijpend ervaren. Er is gevraagd te onderzoeken of hoogten meer kunnen worden verdeeld, bijvoorbeeld door het hoogste volume te verlagen en lagere volumes beperkt te verhogen.

Balans tussen ruimte en programma: Deelnemers herkennen dat minder hoogte doorgaans leidt tot meer bebouwing op maaiveld en minder groen. De afweging tussen aantallen woningen, bouwhoogte, uitzicht, bezonning en volle grond moet daarom transparant worden gemaakt.

Drinkwater en waterhergebruik: De huidige drinkwaterproblematiek moet volgens de deelnemers expliciet in het duurzaamheidsadvies terugkomen.

Elektriciteitsvoorziening: De ontwikkeling mag niet leiden tot onzekerheid over de stroomvoorziening in de omliggende wijk. De gevolgen van een mogelijk verdeelstation moeten vooraf worden onderzocht.

Toegankelijk groen en beheer: Er is gevraagd hoe openbaar groen na overdracht aan de gemeente wordt gebruikt en beheerd. Het inrichtingsplan moet duidelijkheid bieden over functies, verblijfskwaliteit, toezicht en sociale veiligheid.

Informatievoorziening: De deelnemers willen de presentaties en achterliggende informatie tijdig en toegankelijk ontvangen. Ook is gevraagd om een melding wanneer nieuwe stukken op de participatiewebsite worden geplaatst.

8. Hoofdbeeld van de bijeenkomst

- Duurzaamheid moet integraal worden afgewogen met stedenbouw, mobiliteit, gezondheid, sociale veiligheid en financiële haalbaarheid.
- Het haakmodel komt in de bespreking als meest kansrijk naar voren vanwege het aandeel volle grond, de geclusterde groenruimte en het relatief beheersbare wind- en geluidsklimaat.
- De hoogte van de bebouwing blijft voor bewoners een zwaarwegend aandachtspunt. Optimalisatie van de hoogteopbouw moet worden onderzocht zonder de groenkwaliteit en het programma uit het oog te verliezen.
- Voor de verdere uitwerking zijn aanvullende keuzes nodig over warmte en koude, netaansluiting, waterbesparing, energieopslag, groene daken en circulariteit.
- De reactie van de bewonersvertegenwoordiging is voorlopig en moet nog worden afgestemd met de achterban.

9. Afspraken en vervolgacties

Nr.	Actie / afspraak	Verantwoordelijke	Moment / status
1	De presentatie en relevante gemeentelijke informatie beschikbaar stellen via de participatiewebsite.	Projectorganisatie	Na afronding van de werkgroeproude.
2	Een nieuwsbrief versturen wanneer de participatiewebsite is aangevuld.	Projectorganisatie	Aangekondigd voor de donderdag na de bijeenkomst.

Nr.	Actie / afspraak	Verantwoordelijke	Moment / status
3	Belangrijke uitgangspunten, risico's en aandachtspunten voor duurzaamheid schriftelijk formuleren.	Deelnemers werkgroep	Gevraagd uiterlijk 14 september 2026.
4	Een voorkeur voor een scenario formuleren en deze waar nodig met de achterban afstemmen.	Deelnemers werkgroep	Voor verwerking in het gezamenlijke advies.
5	De ingebrachte adviezen van alle werkgroepen samenbrengen voor bespreking in de klankbordgroep.	Projectorganisatie	Vervolg participatieproces.
6	Warmteconcept, netcongestie, wijktransformator, waterbesparing en energieopslag nader onderzoeken.	Projectorganisatie en adviseurs	Verdere planuitwerking.
7	Van de bijeenkomst een zakelijk verslag opstellen.	Projectorganisatie	Onderhavig conceptverslag.

10. Punten voor nadere uitwerking

- Vergelijk de scenario's op volle grond, boombehoud, waterinfiltratie, hittestress, wind, geluid, daglicht en energiegebruik.
- Onderzoek hoe de hoogteopbouw kan worden geoptimaliseerd en welke gevolgen dit heeft voor woningenaantal, schaduw, groen en verblijfskwaliteit.
- Werk per dak uit welke functie het meest doelmatig is: biodivers groen, waterretentie, energieopwekking, collectief gebruik of installaties.
- Breng de mogelijkheden voor behoud en verplaatsing van bestaande bomen en voor versterking van de groene corridor in beeld.
- Werk een integraal waterconcept uit, inclusief drinkwaterbesparing, regenwateropvang en haalbare vormen van waterhergebruik.
- Vergelijk warmtenet en collectieve WKO op warmte, koeling, elektriciteitsvraag, ruimtelijke impact en uitvoerbaarheid.
- Voer vroegtijdig overleg met de netbeheerder over aansluitcapaciteit, een mogelijke wijktransformator of verdeelstation en de gevolgen voor de omgeving.
- Verken energieopslag en vraagsturing zonder voortijdig één techniek vast te leggen.
- Werk circulariteit uit in concrete ambities voor hergebruik, materiaalkeuze, losmaakbaarheid en modulair bouwen.
- Borg in het inrichtingsplan de publieke kwaliteit, toegankelijkheid, het beheer en de sociale veiligheid van de groene buitenruimte.